

A' ROZSAI TSASZARIES AP. KIRALYI FELSEG.
 REGYELMES ENGEDELMEVEL.

Indult BÉTSBÖL Pénteken 23. Decemberben 1791.

Belső Tudósítások.

A' Koloniat Választó - Papi - Fejedelem fő Her-
 tzeg Maximilián ezen hón. 18-dikán sietség-
 gel indult ki Bétsből haza-felé, hogy még a' ha-
 rom Szent Királyok innépén sz. Misét szolgáltat-
 hasson; mellyért egy bizonyos Fundátzió szerint
 mindenkor 36-ezer forintokat szoktanak fizetni; ha-
 pedig maga a' V. Papi Fejedelem nem szolgáltat-
 hatná ezen szent Misét, olyankor a' Magistratusé
 lenne a' nevezett summa. — A' múlt Szeredán,
 u. m. 21-dikben indula le Felséges Palatinusunk
 Bétsből Budára. — Ugy értyük, hogy a' Magyar
 Fels. Udv. fő Kantzelláriusza Gr. Pálffy Károly Ur o
 Exja, a' jövő Diétáig ezen nagy méltóságú Hivataljáb-
 ban meg-fogna maradni. — O Felsége Hadi Tár-melter
 B. De.

O o o o o

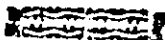
B. Devias Ur kellebbe (hit hogy ő Felsége Katona
L. Zsuzsák Injettoráté tett legyen, már jelentettük)
Harcos Országai Komendinsnak tette Gr. Kaunitz
Kantzel Urat, az őlz Hertzegnek fiát. — A' F.
Udv. Magyar Kantzelláriánál Kontzplista Tek. Már-
kovitsy Pál Urat 50 egész esztendőök alatt tett hű-
ségű szolgálatjért, ki még máig-is ezen Hivatal-
jában alkalmos erővel szolgál, egy aranylántzra füg-
getlen arany-pénzel ő Felsége Kegyelmesen meg-
ajándékozta. — A' Székely Húzfár Sereg Ober-
stere Sultz Ur Bétsbe érkezett. — Rosnyó Várofsz-
bathatos okokkal instál a' F. Király kegyelmes lá-
bai előtt azért, hogy Királyi Váro^{sa} í tétettségök
és nagy reménység táplálja ennek-Érd. Lakosít,
hogy kéréseket meg fogják nyerni.

Mint hogy már most tökéletesen meg-határoz-
tott, hogy a' N. Magyar Gárda a' Magyar Nemes
ifjuságnak csak egy leg-feljebb 5 esztendőökig tartó
Oskolája legyen, melly időnek el-töltével alkalmas
legyen még akár Hadi, akár Polgári szolgálatok-
nak tételére — tehát azok a' Testörző Tiszt Urak,
kik már fok esztendőöktől fogva szolgálnak, az Uj
esztendőben vagy nyugalomra botsáttatnak, vagy
Rangjok és érdemök szerint való Hivatalra tétel-
nek. — A' mostani Testörzői szolgálat olly kön-
nyű és nyugodalmas, a' hajdonihoz képest, hogy
most ebben talán a' leg-gyengébb Kissálszonyka-
is szolgálatot teherne; azért ezt, a' virágjában lé-
vő nemes-ifjuságnak pallérozó, és mint egy hadi
plánta Oskolájává tették már most. Ha ez elejől
fogva így lett volna, hogy 5 esztendőök múlva a'
Gárda a' Regimentekhez fő Hadnagynak meheletti
vólna, vagy Polgári szolgálatra adta volna magát,
most leg-alább 500 fő Tisztekkel többen vólnának
a' Nemesi Rendből az Armadánál, és több T. Udv.
Tanács Urak vólnának közzüllök; mert a' ki ed-
dig 30 esztendeig ült a' Gárdánál, az 6 nemes if-
jat fosztott meg egyedül a' fő Hadnagyságtól,
maga-is végre rá után a' Világra, nyugalom-
ra lépett, 's 7 Magyar Nemes ifju vesztette-el egy
által

által a' *promotio* gráditsát. A' ki hát ezen ujj Gárda Rendelést munkálódta, az az égélz Magyar némesi Rendnek meg-betsülhetetlen Baráttya. Éltesse azt az Isten Nemzetünk örömére. (Ezen Rendelés a' N. Gárdánál lévő fővebb Tiszt Urakra 's igazgatókra nem tartozik.

Szoza bé-vehető tudósításból értettük, hogy a' Papi Jozságoknak eddig volt *Admiratziója* egy változási fogna szenvedni; de minthogy ennek változása még előttünk nem bizonyos — többet rólla nem irhatunk. — A' *Brodí Platz*-Májor Oberst-lájdinánt *Knejevich* Úr, az első *Bánál* Sergekhez megyen ugyan azon rangal szolgálatba. — Kapitány *Kester* a' Tsászár *Svaliszé* Seregnél 3-dik Májorra lett. Kapitány *Mathiaschovsky* penzioval nyugodalomra lépett. — A' Bétsbeszándékozó Török Követ, ki, ha beteg nem lett volna, még Novemberben meg-érkezett volna; minden órán itt leszig; mert már útban vagyon. — A' Törökök sokat ígérnek, de kevéssel adnak; már is Belgrádra 500 for. portziót vetettenek; a' mint az onnan jöttek beszélik. — Erdélyben a' *Meszcs* nevű Erdő alatt egy *Zsombor* nevű *Oláh* faluban; egy igen gazdag és betsületes *Potyó* nevű Posta-mester Urat ezen folyó hónapban a' Gonosztévők meg-ölték, és minden Kintsit el-prédálták. Ez az Ur vala ezen vad helyen minden betsületes útozó Uraknak egyedül menekedék helyek és vendég-fogadólok — most közönségesen sajnálják szerentsétlenségét.

Béts. — Egy bölts, és kegyelmes Fejedelem, igaz is; mert hízem az igazság nem egyéb; hanem a' kegyelmességének böltselleggel való mérséklése. Sok példáját adta már II. *Leopold* a' maga böltsellegének, s' kegyelmességének, miolta az *Auszriai* Birodalom' kormányat vette is kezébe; de adta közölébb a' magaFő Birói igazságának is igen igen hathatós remekjét — *Leiser Ruffel* nevezetű *Gallitziai* keteskedő Zsidó; oda megy a' mult Novem. ben ő Felségéhez egy könyörgő Levéllel, mellyet megjelelvén (ügnálván) a' Fejedelem, küldött Nov. 13-dikán

dikán a' *Tsch Országi Kántzelláriához*. Ez, a' megjelölt *Inllántziára* következő értelmű Jelentést tett az *Udvarhoz* :

„ *Leiser Rüssel* azt állítja, hogy ő 1787 befejezett némely *Ts. Kir. Tisztviselőket*, kik a' só, és a' *Fejedelmi Jóságok* *Adminisztrációjánál* tetemesen meg tsalták a' *Kamarát*: ő ezen tsalást ellencmondhatatlanul hé bizonyította; melly ki tettik az e' végett tartott *v. szálás'* aktáiból jegyző könyvéből, 's az ő általa felhozott próbákból, mellyeknek való közléséért sokáig és gyakran könyörgött ő. — Példa nélkülvalók azon praktikák, mellyekkel az ő ellenségei, a' magok *tzimborástársaikkal* egygyütt, a' *tízta valóságoknak* homályba való hozására, 's annyira vitték a' dolgot, hogy már 4 esztendőktől fogva zárva tartatnak az ő két házai, 's ennél fogva elvezett előbbeni kreditje; semmivé lett *virágozó kereskedése*; 's a' végső veszely' szélén áll azért, hogy a' maga kötelességét tellyesítette: melly veszelemből hogy kiszabadithassa magát, 's üzhelle tovább is kereskedését kénytelen húsz ezer forintot kérni költsön interes nélkül; de olly feltétellel, hogy ő kezeseket állit a' *Tartom. Törvenyszék* előtt, 's minden esztendőként két ezer forintot tész le a' *Stanislovi Kredit-kasszába*. “

Ezen Jelentésre, következő nyomos Valafat irt, tulajdon kezével a' *Ts. 's Felsőség*:

„ Ezen dolog új bizonyzága annak, melly reszesen, fél vállról, és rosszul viszik a' dolgokat a' *Tartományi Székek* közönségesen; a' különösen a' *Galitziai Gubernium* (*Kormányzék*), melly ellen különben is olly sok panasz jött már, és hogy a' *Kántzellariái*, 's külömbkülömbféle *Tartományi Referenssek*, melly kevésse ügyelnek arra, a' melly pedig kötelességek volna ő nékiek, hogy késedelem nélkül meynyenek a' dolgok a' *Tartományi Al Széknél*, holott azoknak szokott *Jegyző Könyveikből* tartoznak által látni a' hátra maradott dolgokat.

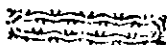
Ha így mennének tovább a' dolgok úgy a' *Státus'* *Visztviselői*, 's különösen a' *Referenssek*; nem lennének

nének többre azok, a' mik, 's a' mik tartoznak lenni, t. i. a' Státus' és Publikum' Szolgai; hanem Urai; ő magános trélyaik, 's indulataik szerént, imigy amugy vinnék a' munkát; a' ki-adott parantsolatokat le tartóztatnák, meg-hafzonlalanítanák, félre tennék, vagy még soha se is hajtanák végre azokat.

Illy módon, 's még annyival inkább, ha a' *Kontrolle* (szám vétel) — a' melly pedig olly szükségs, és a' főbb Székek' részéről soha nem lehet elégedendőképpen szoros, és kemény, az ő alottok lévő Székékre nevezve — tehetetlen, és restes lenne, vagy egésszen meg is szünne; és ha talám a' Tartományi-Székek' Referensei egyet értenének az Udvari Székéknél lévő Referensekkel; úgy a' Státus' Szolgai közdött *Státus in Statu* támadna, melly igen nagyon veszedelmes, és káros lenne; mivel ez, a' magános trélok', 's egymás' kezére való jádzások' elő mozditására alkalmatosságot szolgáltatna; *Ministeriális Despotismust* hozna bé, 's állitana fel, melly minden Despotismusok között leg helytelenebb, és veszedelmesebb; 's a' szolgálatnak és Státusnak javát meg rontaná.

Leg által-hághatatlanabb törvényemmé tettem én azt magannak mindenkor, hogy hivatalom' kötelességet egéssz tehetségem szerént tellyesítem; leg főbb-nektártiom pedig én ezek közzül azt, hogy ne csak magam vigyem a' dolgokat; hanem vitellem is; a' Státus' Titzviselőit, és Szogait, a' magok kötelességekre felsérkentsem. intsem, 's szorítsam is; a' szükségs esetekben akarom 's tartozom mind azon eszközöket elő venni, mellyek őket a' Státus, és Publikum' éránt tartozott kötelességeknél minden részben való szoros tellyesítésére bírják.

Tartozom ehhez képest parantsolni a' Káuzeláriának, hogy hánnya keményen szemére az én nevemben a' *Gallitziai* Kormány Széknek, közönségesen minden más dolgoknak, nevezetesen pedig a' jelenlévőnek folytatásában való restségét; ugy mint a' mellyet olly maga-menthetellenül tartóztatnára

sok esztendők alatt, 's ezen restes maga - viseléséért keményen dorgálya - meg.

Az ezen eset - béli Referens és Kormányzéki Tanács *Kolmanhubert* pedig, a' ki ellen már különben is sok panasz jött, 's a' ki talám személylyes, és magános ízléskből halogatta a' dolgot kötelelessége ellen olly sokáig, most egyszeribe suspendálom (meg - fosztom) hivatalától, s ízetésétől; meg - tiltom néki, hogy további parantsolatig semmi dologhoz többé ne nyúllyon; a' maga *Bárójába* ne járjon; és hogy *Lemberg* Városából ei ne távozzon.

A' *Kolmanhuber* Referátját bizom egygy ideig Kormányzéki Tanácsos *Báró Lezenire*, a' mellett a' világos parantsolat mellett, hogy a' jelenlévő hátra maradt dolog, a' parantsolat' vétele napjától számlálva, három hétre, minden ahhoz tartozandó Aktákkal egygyütt, azon állapotban, melyben most vagyon, a' Kántzelláriához által küldessen.

Báró Margaliknek is meg lesz parantsolva, hogy *Gallitziába* lejendő érkezésével ezen dolognak foliamatját szorgalmasan meg - vizsgálja, 's feljegyezze: valamint azt is, ha vóltak e' és mitsoda törvénytelenések, 's *collusiók* (kézre járdások) a' Referens' részéről: 's vagvauak e' más, és mitsoda panaszok *Kolmanhuber* ellen; és mind ezekről vóltaképpen útasítsa a' Kántzelláriát.

Töbire reménylem, hogy a' Kántzellárián ezen - tül kiváltképpen - való módon rajta lesz, hogy mind maga, mind a' Tartományi - Székek' részéről buzgóbban, gyorsabban, 's nagyobb foganattal menjenek a' dolgok; a' midőn én a' különkülömbféle Tartományi Referenseket, kik tartoznak a' reájok bizott dolgokról ízámolni, mindenkor; ízámadásra fogom vonni; hogy ne kénteleníttessem, a' Státus' és a' Publikum' szolgálatia javára — a' melly mindenkor első tárgya az én figyelmetességemnek, 's tartozik is lenni — kemény eszközöket elő - venni, a' mellyeket ugyan nem örömmel 's kedvvel használok; de tsak ugyan a' ízükség úgy hozván ma -
igával

gával, bizonnyal el nem fogok múlatni; hogy eképpen ha szép szerént nem eszközölhetem a' szolgálat' javát, leg alább erővel is ki-sajtollyam.

Az Instánsnak meg kell mondani, hogy a' húsz ezer forintok eránt való kérése, nem fog tellyesíttetni.

Bétsben, Decembernek elsőjén 1791.

Leopold. "

*Kolosvár 8-dik Dec. Jubileus Annus! az az: a' közelebb fel-tettzendő 1792 dik elítendő léfzen azon örvendetes századik elítendő, mellynek avagy tsak első napján, mint kiváltképpen való, és közönséges nagy öröm lönep napot, nevezetesen Erdély Országá köteles meg ünni. Ugyanis 1-ső Apafi Mihály Erdélyi Fejedelem 1690-dik elítendőben elhalálozván, kell vala szállani a' Fejedelemségnek, Fiára II-dik Apafi Mihályra; de gyermek 's következendőképpen egy Országának, főképpen azon hatalmas körülállásai között Erdélynek is, kormányozására és igazgatására tellyeséggel elégtelen lévén, ama ditsőséges emlékezetű Imperator 1-ső Leopold, bátor a' Statusok könyörgésére II-dik Apafinak a' Fejedelemségre lejendő fel-szenteltetését meg erősítette légyen is; mindazonáltal méltoztatott Atyái kegyelmes gondviseléséből, az Erdélyiek által lóna eléggé meg nem köszönhető azon Rendelést tenni; hogy mind addig, míg az ifjú Fejedelem, a' *perfectu aetate*, az az tökéletes időt, u. m. 24 elítendöket bé nem tölti, az Ország dolgai kormányozásra, egy Gubernátor, és a' mellé Guberniális Tanács Urak rendeltessenek, a' kiktől az ifjú Fejedelem igazgatásra való Tudományt, böltségségét és jó erköltsöket tanulyon. Ezen Felséges Rendelést önként el-fogadván az Ország, 1692 ben Aprilisnek 9-dik napján Nagy Szebenben tartatott közönséges Ország Gyűlésében, tellyesíttetvén az, fel-állítatott, és mind e' mái napig a' Romai Imperátorok védelme alatt folyton folyván virágjában vagyou. |A' ki immár*

immár velem edgyütt (Isten éltetvén) *Jubiläumot* akar tartani, tekintsen vissza azon lanyarú, fi. ralmas és nagyon keserves elzandókra, mellyekben a' Vajdák 's Fejedelmek ideje alatt, nagyobbára az *ambitioból*, nagyra való *vagyodásból*, 's *ki vagyok én vagyokból*, a' lakosok mind személyekben, mind vagyonyainkban és betsülettjekben, ollykor önnön maga felekezetétől, Hazafi társától, e' Hazában az utolsó inségig károsítottak, sőt az által a' szomszéd és éppen ezzel egy Testvér N. Magyar Országban is, hány és mennyi, mi formájú és mennyit érhető pusztulások, keserves göny-hullatások, és soha vissza nem szerezhett károk okoztattanak? „ Ugyan is mi lehet egy Hazában, egy Közönséges társaságban, nagyobb rosszra, és zenebonára még talám párt ütésre is, veszedelmesebb út és példa, mint mikor ez vagy amaz, a' másiknak, vagy harmadiknak elsőségét irigy szemekkel nem csak nézi; hanem annak erőszakosan lejendő elérésére, maga meg-hittyei jó barátjai által, az alatt valóknak, sőt magoknak tetemes pusztulásokkal mind addig fáradoz, míg természeti kevélységének, az elsőségnek méltatlanul, és erőszakkal, vér ontások, nagy pusztítások után eleget tehet. Avagy nem ilyen állapotja volt e' a' Fejedelmek alatt a' szegény nagy Kintsi Erdélynek? „ — Ha valaki a' történet dolgok iróit, *Historikusokat* nem olvasta is, legalább Attyától, vagy Nagy Attyától, 's magánál idősebb Rokonaitól beszélleni halthatta. Illyen lévén tehát e' Hazának régi állapotja nem méltán el lehet mondani, hogy Erdélynek majd a' legdicsőségesebb, és belső zenebonától meg-szünt elzandójának századja következik bé, a' mellyben egy dicsőségesen uralkodó, nagy kegyelmességű Király és Fejedelem II dik *Leopold* igazgattya ezen Hazát, egy jó szivű és egyenes lelkű Hazafi Gubernátor, 's Gubernium által, a' mellyet parantsolt vala felállani, egy dicsőséges és örök emlékezetű I. *Leopold*. Méltó tehát és éppen illendő, hogy tartsunk, sőt öröm Innepet szentellyünk elsőben is *(szívvel)*

szívet az Istennek, azután, nagy kegyelmességű örökös Urunknak Fejedelmünknek, Gubernátor Urunk és Excel. jának, szegény Hazánk Országainak, kiknek egyben vetett tanácskozások' és II. dik *Leopold*nak Országaihoz viseltető Atyai gondoskodásából, kívánt békelességekben virágnak a' két Haza. — Melly végre öröm szóval kiáltjuk, és kívánnuk mindnyájan. Eltessze Isten a' Királyt Felsőleges Udvarával, a' Gubernátort, a' Guberniumnak minden Tagjaival egyetemben!!!

Selmetz 18 Dec. — „Itten ezen az őszben olyan idő járása volt, a' melyre még a' leg-őszebb szakállu emberek sem emlékeznek; mert Okt. utolsó hetiben egybe béállottja' leg-keményebb Tél, nagy hóval; 's keménykedett 2 hetekig — azután 3 napi esővel mind a' hó, mind a' fagyada lett, és egész Novemberben ollyon kellemetes napok jártak egész-szen a' múlt hétig, hogy már a' fák hezdettenek vala rügyezni. Már most, ezelőtt egy héttel megint hó esvén éjjel hideg van; de nappal kellemetes meleg, holott ezen havasok között máskor ezen időben a' leg-keményebb Tél volt — úgy hogy az itt született emberek tsudálkoznak a' mostani idő járásán, és rozszot jövendőnek belőle. Itt a' tiszta búzának mérője (2 vékák) 28. 30 garas az elegyesnek 23. 25. A' rozsnak 18. 20. A' Zabnak 8 — 10.

A' *Muzsika Udvartól* a' *Török Békelesség* munkájára küldetett *Minister G. Besborodko* Nov. 14. dikén már közel volt *Hushoz*, hogy a' békelesség kiszüljön. A' *Muzsika Császárné* kész a' békelességre: de a' mint ezen *Ministerének* mondotta, annyi *Muzsika*knak vérét ingyen nem ontotta, és hogy ennekutánna a' vér-ontást el-kerülni kívánnya, arról ezen *Ministerét* bizonyossá tette.

Az embet szerető *II. Leopold* ennek az oka, hogy az ember az embert szeresse, és ne öljék. Sokáig ellyen a' *Békelesség* Fejedelme. — *Dresdában* egy könyvetske jött világosságra, mely azt mondja, hogy a' *Szakszoniai Fejedelem* inkább szereti a' magya népe boldogságát, mindsem hogy a' *Lengyel* koronát fejére tenni engedje.

Külföldi Országai Tudósítók.

Az Amériikai Sz. Domingó nevezetű Frantzia Izigeten réhellált, és 163-ezer fejeket meghaladó Szeretsenek magoknak Királyt, vagy egy közönséges fejet hirieltetnek válofztottaknak lenni, ki is Jeannot nevet visel, igen pompás Fejedelmi Udvar tart, és ezen nagy izigetet egy független Ország-gá akarja formálni. — Ezen Szeretseneknek Zászlóiban ilyen Symbolum kevélykedik: *El-töretett a' vas veszfő.*

Berlin és Béts. — A' Pruszszus Királynak és a' Romai Tsászárnak az Europai minden Udvaroknál múlato Követelk parantsolatot vettek, hogy mindenik ezek közzül azon Udvarnál, mellynél múlato, a' Pruszszia és Austria között megkötött szövetséget hirdesse ki. Ezen Szövetségnek Ministerei módon és közönségesen ki hirdettetett punktumai tsak ez három következők: — 1.) Mind két Udvar igyekezni fog, a' mennyiben a' közönséges Statuspolitika megengedi, a' másik jóvának előmozdításán munkálódni. — 2.) Európának a' tsendeséget, a' hol meg bomlott, vissza adni, és — 3-szor a' Német Birodalomnak Constitutioját fenntartani, mind ketten egész és öszve vetett erővel munkálodni fognak. A' több punktumokról még eddig nem szabad tudnunk semmit. Hogy Amsterdamban 2 bizonyos kereskedő házak a' Pruszsziai Király kontójára 1 Millió forintokat adtanak légyen a' künn vándorló Frantzia Printzek számára által, ezt bizonyosnak írják lenni sok közönséges Levelek.

Azonban egy Koblentzből érkezett uj hir megkedvetlenedetteknek lenni mondja a' Printzeket; mivel a' Pruszsziai Királyt a' Tsászárral és a' Frantzia Királynéval edgyütt egyet érteni hallják azon planum iránt, mellyről a' Kurir is nem rég emlékezett, melly szerint a' régi és mostani Frantzia Constitutio között egy közép módi igazgatás formáját a' karnának ezen nevezett Fejedelmek Frantzia Országban

szágban Anglia formájára fel-állítani; mely a' Printzeknek még eddig éppen nem mondatik tet-
tzeni.

A' *Lütkhi* Papi Fejedelemségből ismét ked-
vetlenebb hírek kezdenek szárnyalni. A' vólt Pol-
gármester *Fábry*, ki itt az egész Revolutziot kez-
dette és folytatta, közelebről is egy Levelet kül-
dött Frantzia Országból a' Lütkhi nép közzé, ar-
ra intvén ezen nemzetet, hogy tsak tőrjön még egy
kevés ideig; mivel nem sokára ki-szabadittatik a'
Papi járom aloll. (*Ezen ki fejezés a' közönséges Le-
velekben olvasatik így*) — 's a' t. — Azt erőssítik,
hogy ezen Lütkhi vólt és számkivettetett Polgár-
mester *Fábry*' öszve állott Párisban a' *Jákobitákkal*,
's valami képpen *Aventot* az ujj Frantzia Conlitu-
tzió, a' Romai sz. Szék birtokából ki-jáztodta, ép-
pen ezen módon akarja *Fábri* ezen Constituzionak
édés borából a' Lütkhi népet-is meg-ré'zeggíteni.
— A' Brabántziai békételenek közzül-is sokan tsak
Frantzia Országban tanálnak már most leg b'ftrabb
menedék helyet magoknak. — Miolta bizonyo-
son tudjuk az *Auszriai* Udvarnak a' *Berlinivel* va-
ló uj barátságát, az olta már azon sem tsudálkoz-
hatunk semmit, hogy a' Hollándiát igazgató örö-
kös Fejedelmi ház is Austria felé kezdi forgatni a'
maga szem-ügyét, és ennek állandó szövetségét ki-
vánnya, a' mellyet Austria-is már bizonyoson el-
fogadott. — Ezt *Vandípen* és *Vandernót*-is, kik
mind ez ideig Hollándiában tsendesen quártélyoz-
tanak, ezekbe vévén, Hollándiát, mint az *Auszriai*
Udvar Frigyeftsét a' napokban oda hagyák, 's már
most ök-is Frantzia Országban páriotáskodnak.

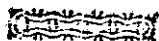
Már a' Bétsi Udvari Deáriumban-is közönsége-
sen olvashattjuk azon Artikulust, melly szerint a'
Frantzia N. Gyűlés meg-akarja erőssíteni, hogy
minden nevű Vallású Sektáknak szabad legyen kö-
zönséges helyeket vásárolni Isteni szolgálattoknak
ki-szolgáltatására, tsak a' Polgári hitet le nem tett
Papoknak nem. De hát ezeknek ne legyen sza-
bad az, a' mi a' 'Sidókua-h-is szabad? — bizony-
talan:

talán; — mert még Dec. 1-ső napján nem tette
vált a' Király a' maga szándékát nyilvánosságá.

Lengyel Ország. — A' Lengyel Ország-gyűlése hasonlítani akar a' Természethez, melly a' maga eleibe vett Törvények Izerint, tsendesen ugyan, de bottás nélkül közelit munkájának tökéletelítésére. Még meg nem határozottatott végképpen, mi módon fordíthatassanak a' Stárostaságok, (a' *Korona jóságai*) a' Statusnak leg-nagyobb jóvára. Közelebbről meg-állították ugyan a' V. Kantzellárius javasolására a' Lengyel Rendeek ennyiben a' magok szándékokat; hogy ezen nevezett jóságoknak egy részét apró darabokra szaggatván, osztának ki az Orzágnak szegényebb Nemelsei között. De tsak hamar eleibe jutott valakinek, hogy leg-alább is vannak Lengyel Országban 300-ezer olyan szegény Nemesek; kik közzül egyik sem szegényebb a' másiknál; mellynek meg gondolása azt okozá, hogy sors vetés által határozatassanak meg azok, kiknek ilyen jóságok, valamelly kevés esztendő Izerint való bérért osztassanak. — Itt is bővségibe lehetnek a' *Dividens Fraterok*: tsak a' jó gazdák fognak hibázni.

Emlékezhettünk arra a' szép ifju Frantzia afzonzókára, ki nem régiben Belgiumban vagy Lüttikben az Aultriai katonáktól meg fogatván, előbb *Kufftáinba*, onnan pedig Bétsbe hozattatott vala. Ennek az Afzizonynak neve *Madam Mericourt*, és azal vádoltatott volt, minha 1789 ben Okt. 5 dikének 6 dikára virradolog, ő lett volna az, a' ki a Királynét meg-akarta ölni. Már most itt Bétsben ártatlannak tanáltatván el-botsáttatott, és útozik hazája felé.

A' Keresztény Vallás, mind jobban jobban terjed a' Spanyolok' Deli-Amerikai Birtokaikban. Erre nézve, ötven Minoriták, 's tizennyóltz Kaputziok küldettek oda közelebből — tanítani.

Tudományi Dolgok.

A' mire fok nemes iparkodásai után se méltott vala reá Profeszszor korában, ama' nagy, és hasznos tudományú *Sonnensfels* Udvari Tanácsos Ur: most könnyen meg-nyerte azt II. *Leopoldtól* - ettől a' *Tudományok'* nagy Mecenássától — *Vatteroth* Ur, a' Bétsi Univeritásban *Politikát*, és *Statistikát* tanító Profeszszor; hogy t. i. mind azon Irásokat, 's Jegyzéseket meg-kaphassa az *Archivumokból*, és *Registraturákból*, mellyeknek jó hasznokat veheti a' reája bizott tudományok' tökéletesítésére; és továbbá, hogy minden iskolai esztendő' végén útazhasson közönséges költségen. Sokszor panaszlotta *Sonnensfels* Ur, melly igen hátráltatta az ötet fok hasznos dolgoknak eszközlésében, hogy nem lehetett nékie hozzájuk jutni az *Archivumokban* és *Registraturákban* heverő Irásokhoz, és Jegyzésekhez. A' Status' költségen való útazásra néve emlegette, hogy már azt egészlzen meg-nyerte volt egyfzer boldogult *M. Theresiától*; hanem némelly Tanácsos Urak ujra fordítást tettek a' dolgon, 's arra vették a' jóltévő Fejedelem Alzohnyt, hogy nem tsak meg másolta kegyes ígérétét, mellyet tett előbb *Sonnensfels* Urnak, hanem még' büntetést-is kapott volna jó szándékáért, hanemha *H. Lobkovitz* vetette volna közbe magát, ki-is hathatósan eleibe terjesztette *M. Theresiának*, hogy nem büntetést, hanem jutalmat érdemlene *Sonnensfels* Ur; de már ha a' jutalom el-marad-is: bizonyyal az egyenefség, sőt a' szoros igazság kívánnya, hogy fokkal inkább el-maradjon a' büntetés.

A' Törvény egy olyan Tanító-Mester, a' mely az embereket arra tanítja-meg, hogy miket tartoz-

tozzanak az emberek tselekedni, és miket el-mulatni, melly szerint a' Törvény az emberek tselekedeteinek sinor-mértéke. Annakokáért hogy az emberek a' magok tselekedeteiket a' Törvényhez szabassák, meg-kivántatik, hogy a' Társaságban valahányféle Némzet van, a' Törvény-is annyi fele nyelven légyen ki adva. — Minden Polgári Törvény' fundamentomának az Isten és a' Természet Törvényének kell lenni. Az Isten Törvénye mitsoda tselekedeteket parantsol, és miket tilalmaz? azokat az Isten Móses által rövideden előnkbe adta, a' melly fő Törvényel a' Természet Törvénye mindenben meg-egygyezni; nem-is lehet ennek amoval meg nem egygyez; mert mind a' kettőnek szerzője az Isten, hogy pedig az Isten két egymással ellenkező Törvényt adott volna az embereknek, ezt gondolni sem lehet. — Az embernek természetével, és a' maga létele kezdetének alkalmazásával, az Isten az a' Természet Törvényt az ő szívébe belé nyomta, beléjje plántálta, melly szerint ha az emberek a' meg nem vesztegettetett, és igazságot szerető szívnek tanátságán járnának, a' külső Polgári Törvényekre szükség nem lenne. De minthogy az embereknek szíveik, nagyobb részint meg-romlottanak, némellyeknél pedig a' józan értelem szerint való gondolkozáson a' tudatlanság veit erőt; erre való nézve kéntelenítettnek az emberek magok között olyan törvényeket tenni, hogy ki ki a' maga életének bátorságos meg-maradása, és a' maga tulajdonainak meg-tartása felől bizonyos lehessen; a' törvény ellen tselekedők pedig magok

magok menthetellenek legyenek. Hogy pedig ezek
 a' Törvények helyesek és igazak? azt mind ad-
 dig meg itélni nem lehet, míg azoknak funda-
 mentomai a' magok Valóságokban mi előttünk
 nem esmeretesek. — Ezeket a' más pallérozott
 Nemzetek, hogy a' tilalmas tselekedeteknek véghez
 való viteleket megelőzhessék; s a' gyengébb el-
 közekekkel élni el ne mulassák, és hogy a' gonosz-
 ság véghez vitelének nekik való tulajdonithatástól
 a' magok lelkek esmérteikben is mentek lehetsé-
 nek, a' tudományokat magok között mindenekkel
 közölni kívánván, a' magok Nemzeti nyelveken ki-
 dolgozva a' nyomtatás által közönségessé tették. —
 A' mi Nemzetünk mind eddig hogy ezt tselekedni
 el-mulatta, annak-is mint egyébnek mindennek ele-
 gedendő okainak kell lenni. — En ezen fogyat-
 kozást tapasztalván; ennek némü némü részben le-
 hető el-hárítása végett, magamat a' Természet Tör-
 vénnye Magyarázatjának Nemzeti nyelvünken való
 ki-dolgozására adtam, és a' *Báró Martini* Termé-
 szet Törvényéről való állatásainak (Thes) Ma-
 gyarázatját, a' melly nagyobbára a' Külső Országi
 Tudósoknak Tanításaikból Irásaikból készítettett,
 német nyelvből magyarra fordítván, hogy Nemze-
 temnek mind két nemen lévő Ifjaival az ő gyenge
 idejekben közölhessen, és mihent olvasni tudnak,
 ha tettzik, azonnal Tudományt olvashassanak, a'
 ki-nyomtatását immár el-is kezdettetem. Ezen
 munka két Darabból és nagyobb 8-ba nyomtatva
 mint egy 50 árkusból fog állani, melly szerint, a'
 ki a' nyomtatásbéli költséget esmérí, hogy melly

feles költség kívántásék erre, által láthatja. Ezen munkának ki-adásában, ha ki Nemzetéhez való szeretettől iudittatván, segítséggel kívánna lenni, azon tselekedete örökös emlékezetben fogna fennmaradni, és a' maga segedelme, há' különben nem közlené) a' fellyebb nevezett munkának ki-jövetele után kevés idővel vagy egészszén, vagy pedig ha tettzeni fogna, azon segedelme illendő számtu nyomtatványokban fogna vissza adattatni. — A' tesznek fenn maradására, egészségbet való megtartására minden Tagoknak közönségesen aránnyuság szerint szolgálattal kell lenni. En egy élő erkötsi Tesznek, a' Magyar Nemzet tagjának lenni tartom magamat, mellynek boldogságáért a' lehetőségig mindent véghez vinni kész vagyok. Melly készségemet a' fellyebb említett munkámnak Nemzetemtől kedvesen való vétele arra ösztönözi, hogy ennek ki-jövetele 's közönségessé való tétele után a' népek, Nemzetek, és a' Romai Polgári Törvényeknek-is nemzeti nyelvünken való Magyarázatjának ki-adásával kedves Nemzetének szolgálatjára kíván lenni *Diénes Sámuel.*

Mint hogy a' jövő Hétfőn Innep van, és a' Belső Szedő Légeny ki akarja körmeit mosni, a' Deres a' jövő Kedvén a' Németák Illálojában fog nyugodni.

Az 10-dik Kurirhoz tartozó Toldalék:

Szent András Havának 8-dik napján Nagy Méltóságú *Pronay Pronay László* belső Titkos Tanácsos; Csanád Vármegyének Fő-Ispánnya és Királyi Biztos. ö. Exja, ugy szinte M. Ocsay *Balogh Péter* Ur Kir. Ud. Tanácsos a' Fügés Septem-Virális Tábla Törvény-Birája ö Ngának, mint *Torontál V-gye* béiktatandó Fő-Ispányának elől-ülések alatt tartatott fenn irt M. Ocsay *Balogh Péter* Ur ö Ngának N. Torontál V-gyének Fő-Ispányi Mlgára léendő béiktatásain el-rendelt köz-ölvöz. gyülekezete most említett N. V-gyének, melly

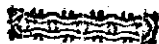
Reggeli 10 órára kelvén az idő, ölvöz. gyülekeztenek az említett Inneplésre bé-sereglett Uri Rendek, T. Státusok, és az N. V-gye Magisztrátusa; a' Vármegye Házának nagyobbik Palotájában, hol is első V. Ispány és Kir. Tanácsos *Hortelendy Josef* Ur, elől terjesztvén tzellyát, és indító okait, ezen köz meg-jelenésnek által adta fel olvasásúl az Fügés Magyar Ud. Cancelláriától le-küldött ö Fügésének tulajdon all-írásával erősített azon hirdető Levelet; mellynek erejével ezen N. V-gyének Melt; *Battyáni János* Ur ö Nga fel-mondásával ürült Fő Fő Ispányi Hivatalját Kormányozó hatalma örökös-sen Uralkodó Fejedelmünk felyebb ditsért M. Ocsay *Balogh Péter* Urunk; a' Septem-Virális Fő Törvény Tábla Birájának; és maga Ud. Tanácsosának régi Elei; és maga az bé-iktatandó M. Fő-Ispány Ur által ditsben viselt Hivataljai 's nagy érdemei jutalmául által adni méltoztatott. Melly Kezves meg-nevezésből áradott örömet a' T. Rendeknek hathatós érzékenységgel ábrázolván nevezett első V. Ispány Ur, egyes akarattal második V. Ispány *Marffy Josef* Urat, *László János*; *Job Fantasy*

Endrey Mátyás Tábla Birákkal, **Ladanyi Gáspár** Fő, **Vöröse János** V. Birák, ugy szinte **Simonyi Josef** Eskütt Urakkal meg-nevezték, kik a' T. Státusok képeben mind a' K. Biztos nagy Mságu Toth **Pronay László** Zászlós Urat ö Exc. áját, mind pedig jövőndő M. Fő Ispány Urunkat ö Nságát közikbe idézzék, meg-örvendeztetnék a' T. Státusokat ohajtott jelen-léteikkel.

A' midőn fenn magasztalt Mgos Uri személyek, a' T. Státusok köz-gyülekezetiben el-érkeztenek, és kéfzen lévő helyekre telepedtenek nagy Mságu **Báráró Pronai László** Ur ö Exja ö Felségének Kir. kérelemmel jegyzett azon Parantsolatját nyujtotta-el olvasásúl, melly erejével ezen bé-iktatásnak hirdetőjévé, és Kir. Gondviselőji tellyesíttőjévé neveztetett Fges Fejedelmünktől; melly el-olvasatván e' következendő érzékeny és fontos szóllását folytatta a' T. Státusokhoz és M. Fő Ispány Urunkhoz.

Tekintetes Nemes Vármegye!

„Minden Hatalmanságoknak, 's akár mi-féle egyben lépett emberi Társaságoknak, igaz ereje, külöso meg belső foganattya, a' szerint ki-ható, vagy tündöklő; a' mint azok, ki-terjedésekhez képest annyi haszon részekre vannak el-osztva, a' mennyiket kormányoknak igaz mértéke meg-kiván. Termézet szerint, minden test több tagokból áll-ólve: ahöz képest, nyilvánosságosan tapasztallyuk, hogy még a' kisebb Közönséges Társaságok-is, köz-joyakat, az egész alkotmánynak jól alkalmaztatott elosztásában, és annak egymástól való függésében lelik: Tettzetes példája illy forma Országlásnak a' mi édes Hazánk is, és a' mi emlékezetes, valójában Nemzetünknek ditsőségére szolgáló: hogy fegyverrel szerzett Országjoknak több Tartományokból erősödött formáját, más Népektől nem költsönözte, hanem a' tulajdon szerkezetéseknek szüleménye. Ki nem olvasta, mi-képpen Eleink, lakdiadalmi után e' mái napig birt lak-helyeinkből állított Birodalmokat, több Vidékekre osztották, 's

az által Királyok kezében adott Országlásnak ne-
héz Páltzáját könnyebbitették. Innen vették tehát
eredeteket Hazánkban a' V-megyék, 's így fundál-
ták Atyáink Magyar Országának különös Polgári
helyheztetését. Ezen Megyékre függelzetett az
igazságnak szoross ki-fizolgáltatása; és az egész Or-
szág bátorsága, 's védelme, minden személy válo-
gatás nélkül, ok vetetlenül, az ő súlyok vólt. Bizonyá-
ra sűrűn elő-került indulásikor-is Anya földünknek,
a' V-megyék eredetes vagyonságokban találták ol-
talmokat, de minekutánna, azoknak minémüségek,
félejdékenységben ment, szerette szabadságoknak
mázos Izine alatt, többször éztük veszedelmün-
ket, 's utollyára-is magunkon kívül segedelmet ke-
resni kénytelenítettünk. Mind ezen környül-állások,
mind annyi intőink, hogy a' N. V-gyék eredetes
ábrázattyoknak poros festéseit eltörölvén, ujjiitsuk-
meg, tegyük ezen századdal még-sérhető pontban;
's ugy a' pallérozottabb Világnál, Nemzetünk ne-
vét, és szerentséjét neveljük: Ennek tökéletességét
el-fogjuk érhetni bizonyosan, mihelyt a' N. V-gyék
olly Kormányozókkal boldogittatnak; a' kik nem
csak Hivatallyokat vólta-képpen értik, hanem egy-
temben igaz és bölts Hazalissággal birnak, ahöz
képest Királyokhoz-is forró hivséggel viseltetnek,
's józan eszközlések által, vezérlésekre bizott N.
V-gyéknek vezetni ugy tudják, hogy az egész Bizo-
dalomnak, a' mellyben élünk, javát 's ditsőségét
minden Polgárinak boldogságát, Nemzetek, Szüle-
tések, Vallások külömböztetése nélkül, férre tévén
a' rendes Társaság jussaival meg nem egyeztethe-
tő, vagy hajdoni tévelztő el-hitettségeket nevelés-
ből ragadott indulattyaik meg-tagadásával, egy
Szívvel, egy Lélekkel, keresni, és munkálni fogják.

Tokintetes Nemet Vármegye! — Midőn ezen
emlékeztetésemnek ugy mint fundamentomos igaz-
ságoknak alkalmaztatására jutok: igen öregbedik
örömöm, hogy azokat e' mai díztes ezéluokra for-
dithatom. Mihelyt általam bé-iktatandó M. Fő Is-
pány Urra tekintek, tapsol az én szívem, és ujul-

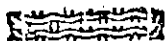
nak régi édes érzékenységeim. Először is tisztelet-
 tel viseltetik, a' M. Ur, régi törökös igaz Magyar
 Nemzetéhez, 's annak számát szaporító Elei emlé-
 kezetes hamvaihoz. Esinérem azt, Uri Familiájá-
 nak 1300-ban lett Osztályából, a' mellyben immár
 mint fő emberék nevezetnek. A' Mohátsi veszed-
 lem előtt sok nevezetek alatt, mint *Csempeháziak*,
Teleky-Székelyek, virágoztak. Utánna pedig Ha-
 zánk, majd két Séculumig, a' szörnyű Hadakozá-
 soknak piattzárva lévén: azon idő forgásban, a' M.
 Ur Eleinek vitéz, és polgári érdemei tündöklöttek.
 Nevezetesen 16-dik század közepetén *Eger* meg-tar-
 tása mellett, *Balogh* Mihály híres Bajnoknak el-ve-
 szett jobb karja. Ezen ritka hőségét első *Ferdinánd*
 és *Miximilián* Császárok 's Királyaink, jeles Doná-
 tióban foglalt nagy Jofzágokkal jutalmazták meg.
 Követte idő jártával Nagy Attya vitézségét *Balogh*
Dániel-is, 's ditső fegyverességével *Gyarmat, Vég-*
kely Erőségnek Kapitányságát érdemlette; nagy
 áldozatot tett azzal-is, hogy *Heró* Fiát a' Török
 rabságból Jofzága réá szánásával ki-szabadította.
 Ugyan hasonló Fogollyá lett *Balogh* Mihály 1687-
 ben *Kohary* István Ország Birájával egy rab lán-
 tzon, Fülek Várában zárattván, sok sanyaruságot
 szenvedett. Ezen híres Férfinak, egy Fia *Gáspár*,
Honthy V. Ispány, 's annak Fia ismét fegyver vi-
 selő volt, és úgy érte időnket a' M. Urnak illy N.
 származása. Már ezen nevezetes az Urban nyugo-
 vók említése után eleventén eszemben jutnak azon
 napjaim, a' mellyekben a' M. Urral Ifjúságának vi-
 rágában, első lépésében az emberiséghez, volt sze-
 rensém jövendő pálya-futását meg-izleltetnem, oly
 áldással: hogy nem sok idő vártatva, hivatalyai-
 ból tétesebb poltzokra, 's úgy egész a' mostani Mál-
 tóságra magasztaltatását tisztelve szemlélem. Bö-
 ven meg-esmérte a' M. Ur tehetőségének 's elméjé-
 nek első Sengéjét, T. N. Nograd V-gye: a' holott
 Notáriusi, Fő Biróság, és V. Ispányi hivatalt di-
 tsően viselt. Innen a' T. Kir. Tábla Alsefsorságra,
 onnan pedig a' Fels. Septem-Virátusra 's Udvari
 Taná-

Tanátsosfögra emeltvén a' M. Ur különös Birófi itélő hathatóságát nyilvánosságá tette. Nyomba követte ezen tiszteletét a' M. Urnak a' múlt Ország Gyűlése a' melly, annyi sok próbákon áltak ment-talentominak, nagy mezőt nyitott 's Országos emberé tette. Ezen szabad piaton, fényre vagyódott az igaz Hazafiuság, értekezett mi módon lehet az alkodónak Felségét a' Haza Boldogsá- val egyefíteni, mutogatá, hogy tsak a' Természet Törvényei örökösök, ellenben az emberi szerzések jobbithatók.

Mind e' féle köz-jóknak elő-mozdítása, F. U. runk előtt sem maradhattak esméretlenek; sőt inkább olly tettetésekkel lettek a' M. Urban: hogy fontos betsekre nézve, a' M. Urat, ezen T. N. Torontáli Vármegyének Fő Ispányságára kegyelmesen magasztalni, 's annak hirdetőjévé, és Kir. Gondviselése tellyesítőjévé, érdometlen személyemet nevezni méltoztatott. A' mint ezeket az el-olvasott, és még el-olvasandó Királyi Adomány Levélből, és Irásokból, örömmel meg-értyük., —

Tartoztatván itten nagy Mlságú Kir. Commissarius Ur ő Exja bővebbi szolgálásának folytatását, Mgos bé-iktatandó Fő Ispány Ur ő Nga a' kezéinél lévő Kir. Kegyelmes Adomány Levelét mint annyi Erdemeinek tsallhatatlan bizonyságát, és Fő Ispányi Méltóságra lett emeltetésének zálogját, hogy a' Köz-gyülekezethek színe előtt fel-olvasatásék, által adta, melly Jobbágyi kézséggel és alázatósággal el-olvasatván, le-tette ő Nga Fő Ispány Urunk ezen M. Hivatalhoz alkalmaztatott, és első V. Ispány 's Kir. Tanátsos Hertelendy Josef Ur által előre mondatott Esküvést, mellynek el-mondása után kezeihez adattanak első V. Ispány Ur által ez Ns. V-gye Petséttye és Levelés Ház kültsa tellyes hatalma gyakorlásának jeléül, senn említett nagy Mlságú Kir, Biztos Ur ő Exja pedig következőndül folytatta beszédjét.

„Ellyen a' M. fő Ispány Otsai Balogh Péter Ur számos időket, F. Urunk Kegyelmeiben és édes Hazánk malatiz.

malasztiban: mostani fő hivatallya legyen lépés még nagyobbakra, mindenütt ápolgassa a' szeretet, és tisztelet botolhatatlanúl.

Forditom újra szavaimat a' T. N. V-gyéhez, 's itten egyben fereglett díszes Gyülekezethez: hirdessük ki e' máj. napot örömünk napjának; tegyen a' T. N. V-gye szives hűségű Jobbágyi áldozatot E. R. Császárnak 's Apostoli Királyunknak II-dik Leopoldnak, az emberiség koronázott barátjának, népei Attyának, 's a' Keresztényi világ ditsősége megtartójának: mivel különös Ftges jó-voltából, e' Torontali Tartománynak nevezetes Előjárót ajándékozott. Illy nagy Kegyelemnek valóságát, hálálva meg nagy készséggel a' T. N. V-gye azzal, hogy bölts fő Ispányához, igaz hajlandóságot, tiszteletet, és engedelmeiséget minden alkalmatosságokban fedhetethetenül bizonyítson.

BC Végezvén e' béli szöveget az öfzve fereglett díszes Gyülekezet többszöri *Vivat!* kiáltásával ezen különös nyereségéből eredett határt nem tudó örömet 's tellyes nyugovását jelentette.

Tsendeségre térvén a' tapsoló N. Gyülekezetnek örvendezése M. bé-iktatott fő Ispány Ur ö Nga, következő határozás mondással tette nyilvánosságá nagy szívének édes érzékenységét, 's illette mind nagy Mtságú Királyi Commissarius Urat ö Excját, mind pedig a' T. öfzve gyült Statusokat 's a' t.

„Nagy Mtságú Zászlós Ur fő Ispány és Királyi Biztos, T. N. Statusok és Rendek! Midőn én ma, ezen T. N. Torontál V-gyének fő Ispányi hivatalyában Ft. örökös Királyunknak 's köz jó Atyánknak kegyelmes Adományából ö Felségének érdemes nagy Mtságú biztosa által tellyes örömömre 's tökéletes meg-elégedésemre bé-iktattatom; ugy tartom, hogy első beizédemet nem szabhatom az alkalmatossághoz jobban; mintha F. Urunk iránt való jobbágyi hűségem bé-bizonyítása és illendő hálá-adatastól az öfzve zsoldjának le-fizetése mellett; tsak kevés és tsekély szövegekkel emlíkezek azon tökéletességekről, melyek nek

nek meg-tartására magamat e' mái napon az élő Isten, és a' T. Karok és Rendek színe előtt hittel le-kötelezem.

Minden Adomány, akár melly áru légyen az, maga igaz betsit az adó érdemeitől költsőnezi, 's a' mennyivel inkább tündökölnek ezek; annyival keletesebb lész az ajándék a' józanon gondolkodók előtt, a' kiknek Lelke mindenkor utálatban tartya a' tulajdon haszonnak rút vadászattyát. Nem kételkedem, hogy valaki e' jeles Gyülekezetben ezen Igazságot kérdésben vegye, és vélem együtt azt ne tartsa, hogy az általom e' mái napon fel válolt fő Ispányi hivatalnak noha mindenképpen jeles az magában-is, leg-nagyobb fényességét és belső betsét az adja meg a' kinek mindenkor jól tévő keze azt nékem minden kérésem nélkül Fels. Királyi Hertzeg Nádor Ispánynak Hazánk édes reménye, gyönyörüsége 's Törvényes közben-járója esedezésére Atyai indulattyából ajándékozni méltoztatott. Ha halgatnék-is, ki-kí szívében nevezi a' F. R. Imperátort II-dik *Leopoldot* törvényes kegyelmesen Uralkodó Királyunkat, örökös Urunkat vagy inkább Atyánkat azt a' valósággal nagy Fejedelmet, a' kit a' jövődő idő bámulni fog; az én tsekély pennám pedig csak némű néműképpen sem tud ábrázolni, azon nagy Fejedelem adta nékem ma törvényesen által vett hivatalomat; a' ki Európának minden részeiben bé-hozta tulajdon haszna meg-vetésével a' békeiséget, leg-ottan, a' midőn győzedelmes Seregei szomszédos három Tartományt el-foglaltak, a' midőn frigyessé a' Nagy Katalin vitézei a' Dunán által kelyén a' Török Birodalom Anya Városát-is félelembe ejtették, a' midőn a' Magyar Nemzet törvényes köteleiségeihez képest a' had folytatására, és akármely agyarkodók meg-zabolázására, elegendő erős karokat, barmot, éleket ajánlott, 's az Isteni gondviselés hazánkat oly bőv természettel áldotta-meg, a' melyből ígérlet könnyű szerrel tölt volna-ki: a' ki gyökeres Törvényeinknek kötelező voltát meg-ismérvén, azokat betsülte és meg ujult erőben helyezettte,

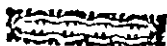
tette, az emberiségnek julsait jobbágyainak minden Nemeire nézve védelmezi; az Ujj Testamento-mi együgyü, szent, mindent meg-tűrő vallást a' türe-hetetlenségnek motskától, minden népeinek lelki is-méretét, és a' hit eránt való vélekedését pedig az erőszaktól meg-menti; az igazság ki-szolgáltatását oltalmazza, 's eredendő tzeljára vezeti; a' büntetések mellett a' vétekre haragzik, de az embert kémelli, a' ki meg-tanulván az Országlásnak nagy mesterségét, és annak világos probáját, a' maga O-lasz Tartományának a' lehető boldogságra való e-melése által meg-mutatván; magát, maga népei tselédes Atyának tette, és nem a' vérontásban, de Titus és Trájánus-ként mindenek boldogításában keresi azon igaz belső egyedül boldogító nyugodalmát és valóságos ditsőségét, melly fel-marad akkor is, a' midőn Matzédoniai Sándorok a' fok irtoztató vér-ontás szomorú emlékezetire emelt Olz-lopai, az idő által meg-eméztetnek, a' kinek e' szerint minden tzeljai a' köz-boldogság el-érésére Intéztetnek, a' melly, hogy változást ne szenvedjen maga Felséges gyermekeit úgy neveli, hogy jó nyomdokát mindenekben kövessék a' mint ezen nevelésnek áldott gyümölsét hálá-adó szível láttya az Ország, nevezetesen a' Korona örökösében és a' Nádor-Ispányban, ezen két Fels. fő Hertzgekben, mellyekhez hasonlókat Jegyző Könyveink nem mutathatnak, és a' kik fénylő tsillagjai boldogságra derült Országunk égének.

Illy nagy Fejedelemtől vészem én hivatalomat, illyenék kötelezem fedhetetlen büségemet, szentül igérvén; hogy életennek hátra lévő napjai azon köz-jónak munkálásában; keresésében, elzközlésében fognak el-telni, mellyben ő Felsége szive gyönyörködik. A' Király és Haza egy azon Moralis Test, a' Király a' fő, a' Hazát, a' tagok ábrázolják; ez tsak akkor ép, ha az egésznek van jó dolgal, mert sem az ép tagok a' romlott fővel, sem ez ha ép is, az el-bádogyafzott erőtelenedett tagokkal nem boldogulhatnak; az így értett Hazának

nak tökéletes Iszeretete az ia' Virtus, melly Seneca - kent a' többi minden virtusokat magában foglal. Ezen Virtusnak keresztös kötelessége minden igaz Hazasinak, kötelessége tehát, hogy a' Fejedelmet a' Hazával, az ő hasznát a' köz haszonnal öltve egyetesse.

Ezen jó erköltset én meg ölelvén tselekedetimnek szor mértékül vészem, el hívén, hogy akkor háládatos lélek F. Uram iránt, ha minden tetteimből ki fog tetzeni mennyire törekedem azon, hogy hűséges Jobbgy, hűséges Polgári Társ, egy szóval igaz Hazafi lehessek.

Nagy Mságu Királyi Biztos Ur! Ezen T. N. V gyének fő Ispányságában, által vett Királyi kegyelmadománynak betsit nagygyá tette eldöttem az addó, nak nagy érdemé, kellemetessé teszi pedig az főképpen, hogy Exc. ad Uri kezei azok, a' mellyekre ő Felsége kegyelmes ajándékának által adását litvi, is mind tettöknek uj alkalmatofságot szolgáltatni méltoztatott, nekem arra, hogy Exc. iád iránt régi, igaz, méltó, és állhatatos tiszteletemet bizonyithassam, Exc. iádnak pedig arra, hogy gyermekségemtől fogva irántam viseltetett kegyelmességét gyakorolhassa, meg- emlékezem én a' leg-tiszább háládatofsággal azon időre, a' mellyet az eldött 25 esztendővel, Exc. iádnak akkoron T. N. No. grád V. gye példás V. Ispányának érdemes személye mellett, más fél esztendeig mint tanuló el tölttettem. Arván neveltetvén Exc. iád példájának bölts Atyai intéseinek köszönöm azt, hogy a' tanulást fellyobb betsülvén a' henyélésnél, alkalmatofsá tettem némi-némü szolgálatokra, a' mellyek között az elsőre tsupán Exc. iád kegyessége méltoztatott; úgy hogy mivel attól fügtenek többi alkalmaztatásaim: Szerentsétnnek fundamentomát, is abból származott gyarapodását tsupán Exc. iádnak tulajdonithatom, is tulajdonitom is, szivemből örvendvén, hogy háládatofságot ezen jels Gyülekezeti eldött másoknak példájára is alázatos köszönetemmel bizonyithatom. Meg-bizonyította Exc. ad valamint tellyes életében minden

emberekkel való bánásá által, ugy az én nevelésben is azon tsendeliséggel mértéklett böltséssel, melly egyedül alkalmas a' nemes ember formálására a' köz dolgoknak haszonnal való folytatására, 's a' melly tulajdona a' régi jó születésü 's származásu nemes szivnek: erről esmérheti még most is ki-ki azoknak a' jeles *Pronaiaknak* nyomait Exc.ád személlvében, a' kik közül már *Mária* első Királyné és *Sigmond* Császár alatt hárman is Itéllő-Mesterek voltak, következésképpen azon poltzokra emeltettek, a' hol a' mértékletesség a' tudománnyal az elsőség iránt méltán tusakodhatnak; 's a' kiknek az után élt maradéki a' V. Ispányi és más hivatalokra választattak, és a' hadi szolgálatokban is ezen Kapitányságra mentenek. Tündöklők Excellenciádnak képe 's példája, néhai édes Attya *Pronay* Gábor Királli Tanács Urnak, annak a' maga idejébéli *Verbötzinck*, a' kinek a' Törvény ki-szolgáltatásában hozzá hasonlithatatlan volt tudománya, élete pedig példás Kereszténységü és tsendes. Ezen mértékletességek 's jámborságnak tulajdonitom én azt is, hogy Exc.ád nem tekintvén sem maga gyakorta való gyengélkedését, sem az útnak melzszeségét, az időnek alkalmatlan voltát, ő Fel-sége parantsolatlyát mostani időben lett ide való jövetelével méltoztatott tellyesíteni. Mindezekért, mind pedig régi kegyességéért Exc.ádnak tészek én alázatos méltó köszönetet, minden töllem telhetőkben Excellenciádnak, és jeles magzatinak ígérem hűséges szolgálatimat, és magamat további kegyességében ezen T. N. V-gyét pedig szomszédságos jóvoltában ajánlván.

Térek már hivatalommal járó köteleltségeimnek csak rövid le rajzolására és ki fejezésére, ezt pedig annál inkább 's biztossabban teslelsem, mennél bizonyossabban tudja ki-ki közüllük, hogy ezek nékem a' T. Magistratus köteleltségeivel közösök, és így ezekben annak minden tagja a' magát is látni fogja egy felől, más felől pedig el-hiszi, hogy valamint én azoknak végben vitélét soha el nem mulatom,

latom, úgy mindentől a' ki a' hivatalt egyszer magára vállalja, szorosán meg is kívánom.

Mennél inkább iparkodtam édes Hazánknak sarkalatos Törvényeit, és azok szerzettetéseinek okait ki tanulni, 's a' Magyarok első Társaságának öszve állása alkalmatlóságával fundálni kezdett Országának és Országlásnak öszve kötetését töltem telhető figyelmetséggel vizgálni; annál nagyobb kezdettem szeretni és betsülni Hazámat, nem csak azért, hogy ez a' Keresztény világban leg jobb Hazá, de főképpen azért mert tökéletesen hiszem, hogy ha a' mi fundamentomos Törvényeink a' magok valóságos értelmekben vétetödvén, mind az országló Felség, mind pedig a' Hazabéliek által meg tartatnak; a' Királynak leg-bátorságofsbabb megmaradást, törvényes rendelkezéseinek leg-sikerefsebb foganatot; minden forsban, karban lévő Hazánkfainak pedig tsendefséget és böldegságot szüilnek: fel ruháztatott ezek által a' Királyi Felség elegendö hatalommal, minden rosszaknak zabolázására, minden ellenségnak meg szégyenítésére, mindeneknek a' Törvény hatalma alá való hajtására, de más részről van az Ország Rendeinek arany szabadsága, 's az adó fizetönek elegendö oltalma.

Ezen szent tzelra, vallyon lehetett-e alkalmatofsbabb eszköz, az Országnek Vármegeyekre, mint annyi kis Országokra való fel osztásánál, valamikor én ezen fel osztást meg-gondolom, 's más Országokéval öszve vetem, mind annyiszor bámulva tiztzelem jámbor eleinknek hamvait. Ezen fel osztás nem csak a' régi, de a' mostani környül állásokra is igen alkalmatos, az lévén áldott következése, hogy minden egy V gyében az Országlás minden részeit egy kevés számú Magistrátus által láthatja, minden hibát közeletről tapogathat, és orvosolhat, ez, mivel emberekből áll, ezeknél pedig természetes dolog a' hiba, olly sejtének tette a' Törvény a' Tiztviselöknök a' fő Ispanyt; hogy ámbár ő is csak Magistratualis személy, de mivel különös rendes és ki szabott költsége nincsen, a' mellynek el mu.

el-mulasztása végett, másnak hibáit el-nézni kéntelenítettne; mindenekre vigyázhat, és ha kötelességet esmérí vigyázni-is kell, hogy a' kormányozására bizattatott kitsin Tartományban, mindenek a' maga rendén és a' Törvény szerint folyanak.

Ezen törvényes Ör-állásának leg-főbb tárgya, a' köz szabadság szentül és sérelem nélkül való fenntartása, melly abból áll, hogy a' Királyi Felség jussait szintén ugy védelmezze a' fő Ispány, mint a' Statusok szabadságát, tudván hogy mihelyt a' Királyi hatalom tsükkön, oda van arany szabadságunk, ennek romlásával pedig fenékkal fordul hivatarrasra méltó Constitutzionk. Ezen kötelesség mutat a' másokra, melly áll az Igazságnak személy válogatás nélkül való helyes ki-szolgáltatásából; e nélkül a' leg-fényesebb Országlásban is az embernek mindene csak préda, élete pedig merő gyötrelm.

Ezre ritkán kell mély Tudomány, de a' személy válogatást nem esmérő egyenes szív annak, a' mit a' Biró sönak ítél minden tartozkodás nélkül való ki-mondására, elegendő elő és el-tökéltet szándékuak meg-vetése mindenkoron meg-kívánatik. Mezeitelen az igazság, láthattya azt ki ki, a' ki látni akarja, és ha néha bé hálózzák is a' gonoszok, de ritka rajta a' háló el annyira, hogy ki ki láthattya, a' ki látni kívánnya, a' ki pedig egyszer barátságot vetett ezen virtussal, azt ő soha sem hadja el.

Igen nevezetes, igen kényes, és minden vigyázást kívánó része, az igazság ki-szolgáltatásának, az, mely gonosz-tévők büntetése körül foglalatoskodik; olyan része, a' mellyben még a' leg-pallérozottab nemzetek is tsak tapogatódnak; s a' mellyen amaz, ez elszendő szavadnak, és az emberi Nemzetnek díszire élt Nagy Montesquieu is tsak igen száraz lábbal ment keresztül.

E' részben talám leg-bátrabban lehet járni, ha a' szabott büntetés minden rosszaknak félelmére, minden emberek példájára, minden jémborok öröme.

mére szolgál, és csak azok bünykednek, a' kik a' fenyítéket meg-érdemlik, ha a' bűnben esetteknek száma kisebbítésére a' henyélők, a' koborlók, és ezeknek pártfogói el-rejtői meg nem szenvedtetnek, ha a' büntetés az igen el-terjedett vétkeknek gátolására a' Nemzeteknek különböző természeti hez inteztetik, és ha a' Magistratus akkor-is vigyáz, a' midőn a' köz népe jól-járóiban helyheztetett bizodalmánál fogva a' luszik.

Az Igazság ki-szolgáltatását követi a' külső igazgatás. mert ennek-is fundamentoma az igazság. Itt főképpen arra szükség vigyázni, hogy a' szegény adó-fizető nép, ez a' hív Dajkája minden rendeknek, szülő Anya minden boldogságnak, senki által az illendőségnél fellyebb ne terheltessen, a' köz teher viselésében, közötté emberi mód szerint lehető egyenlőség fel tartasson; ki ki a' szorgalmatosságra serkentessen, az adónak annak idejében való le-fizetésére ösztönöztesen a' véggel, főképpen az terjesztessen szemei eleiben, hogy az adósságnak meg-szaporodása nékie végső romlást okoz.

Szükség a' Tisztviselők személyyeitől való illendő tartalékkal öszve kötni a' boldogító bizodalmat, melly ott vér-gyökeret, a' hol a' Tisztviselő igaz Atyái le-ereszkedéssel mindenkor meg-halgattya, a' némellykor unalmas hofszasággal el-mondott panaszt-is, és annak orvoslását azonnal munkában vérszi, vagy másoknál sürgeti és a' panaszolkodóknak mindenkoron nyitva tartván ajtaját, ha mást nem tehet, csak szép szót ad nyögő felebarátjának.

Utollyára, hogy az Iddőnek kedverzek kötelelsége a' Iófspányoknak, hogy az ő véle szolgáló Tisztviselő Urakat, tökéletes szívből szeresse, betsüllye, jutalmaztatásaihan munkás legyen, és maga hasznát 's más melleleg való tekinteteket félre tévén, csak azokat igyekezzen alkalmaztattatni, a' kik érdemesek a' hivatalra.

Elé számláltam nevezetesebb részeit kötelelségemnek, meg-fogadtam, hogy azokat élvén teljesíteni kívánom, a' T. Statusok lesznek ezentúl Bl-
rái,

rái, tselekedeteimnek megítélői. — Ezen kötelességeim bizonyos tellyesítése útján, ha akár közönségesen a' T. Statusoknak akár fejenként, kinek-kinek, ugy az adozó népnek is valaha szolgáltyára lehetek; mindenkori tökéletes szivből származandó iparkodásimat ígérem, magamat pedig a' T. Statusoknak és Rendeknek kegyességében és barátságában ajánlom.

Tek. Magistratus, kedves Tisztviselő Társaim! Barátim! Ha az én előttem itt fő Ispányságot viselt Mélt. Gr. *Battyáni* János Urat nem volt volna Szerentsém személylesen esmérnem, és ő Nságának fényes születéséhez illő mértékletességét és helyes ítéletét nem esmértem volna; meg esmérte volna velem a' titulalt Gróf Urat ezen jeles Férfiakból öszve szedett Magistratus, melynek választattásában ő Nságáé volt a' fő rész, örvendem, hogy az Isteni gondviselés ide rendelt engemet, holott minden de főképpen ez' T. Magistratus biztat, hogy törekedünk áldott gyümölcstét fogjuk még mi is szedhetni.

A' mi hivatalunk nemes, de munkával és gyakorta kedvetlenséggel jár. Bennem Felséges Urunk, a' T. Magistratusban ezen Vgyének érdemes Rendei vetették bizodalmodkat; töllünk vár a' nyögő megsértett emberiség igazságot, a' mennyei bolzsu állás gonosztévők ellen ítéletet; a' rebegő gyermek védelmet, az árva vagyonnyának személyének védelmét; az adó fizető igaz elosztását terheinek; az útozó, kereskedő bátorságot, a' föld a' maga miveltetését, az ismérletlen szorgalmatosság közinkben való bé hozatását; mindezek pedig, azt a' mit töllünk kívánnak halasztás nélkül kívánnják. Sok a' munka akár számát nézzük, akár jutalmát, de sokat is tehet az ember, ha a' maga életét jóra alkalmaztattya; a' nemes Lélek pedig nem tsak nem kap a' jutalmon, de a' tisztes szegénység elviselésére is mindenkoron kész: kész tehát kitsiny bérrel meg elégedni, főképpen akkor, mikor azt szegénység kéméllésére tzelozó haza béli szokás meg kívánnja.

A' földön nem a' gazdagság, de tsupán a' jó Erkölt: teheti az embert boldoggá: ezt rajunk kívül való dolgokban hijában keressük, 's tsak ugy leljük meg, ha a' belső Birónak bizonyosság tétele szerint fel-válalt köteletségben el jártunk.

Iparkodjunk tehát öfzve vetett vállakkal a' köz jóra: erre meg-egyező akarat, egyet értés, és egy más meg-hívése kívántatik. En a' T. Magistratust hívom az irántam való tökéletes bizodalomra: ennek tsalhatatlan jeléül kit kit eddig viselt hivataljában meg erősíték, és másokban hasonló mértékben fogok vizontagolni, telyes örömemet abban telen, ha akár átallyában minnyájoknak, akár személy szerint kinek kinek töllem telhetőken valaha szolgálattára lehetek. A' Felséges Isten pedig ayujtsa minden mi kívánságainkhoz, iparkodásokhoz a' maga szent áldását, a' mit midőn szivemből kívánnék magamat ujjabban is T. Karoknak és Rendeknek, ugy a' N. Magistratus kegyességében, barátságában, szeretetében ajánlom.

Végezván illy formán ő Nga M. fő Ispány Urunk indulatos beszédjét, és az egybe jött T. Statusoktól ujjabb öröm kiáltással illetetvén a' N. V. gve Peisettyét, és Leveles Házának kulcsát melyek, fő Hivatallyának tellyes gyakorlása jeléül a' Ésküvésnek elmondása után első V. Ispány, és Királyi Tanácsos *Hertelendy* Josef Ur által kezeihez adtak, ujjra vizsgálva nyujtani, és az egész N. Magistratust eddig viselt Hivatallyában meg erősíteni méltoztatott.

Mindezekután *Horváth* Péter fő Notárius Ur illy forma beszéddel közöntette fent irt nagy Mlságu és M. Urakat a' T. öfzve gyűlt Statusok nevében.

Nagy Mlságu *Zászlós* Ur, fő Ispány, Kir. titkos belső Tanács, és Kir. Biztos! — Sziveinkben legyen felejtethetlen hála-adással rajzolva Exc. adnak azon küönös Kegyelme, hogy nem tekintvén se az kedvetlen téli időnek, se az majd győzhetetlen utaknak kegyetlenségeit, magát kegyelmesen uralkodó Fejedelmünknek képében hozzánk meg-aláz-

ni méltoztatott, és ez által meg-mutatván mind M. fő Ispány Urunkhoz, mind N. Megyénkhez különös szerelmét, birására jutattatott azon kedves Kintsnek, mellyet M. fő Ispány Urunk ö Nga személyében tisztelni szerentséltetünk.

Mgos fő Ispány, és Udv. Tanács, T. Statusok és Rendek! — Nem kevés szomorúsággal illetődtek sziveink, el-olvassván Kiss Afiszony Havának az dik napján tartatott Köz-gyülekezetünkben M. Gr. *Battyányi János* Ur ö Ngának hozzánk küldött azon Irását, mellynek creivel, N. Megyénkben viselt fő Ispányi Hivatalját, Kormányozó hatalmát fel-mondván, végső és nem reménlett bútsuzását vette a' T. Státusoktól; sajnálsan érzettük volna ezen el-válásból eredett fájdalminkat, hanem ha mindenkorai tisztelettel s engedelemmel viseltetvén M. Uri személyéhez fő Ispányi Hivataljához, magunkal el nem hitethetnének, hogy semmiben okot nem nyujtottunk ö Ngának tőlünk olly reménleten lett el-válásra.

De kellemetes nap-fényre derült T. Statusok, nem sok ideig tartott szomorúságunknak felleget el-onyélt árvaságunk képzelődéséből eredett fájdalmunk; szemlélvén előttünk M. Otsay *Balogh Péter* Urat ö Ngát, az F. Septem-Virális fő Törvény Tábla edgyik érdemes Tagját Biráját, ö Felsézenek Udvari Tanácsolsát, kit uralkodó örökös Fejedelmünknek határt nem tudó kegyelme, nagy érdemeinek, Királyához Hazájához vonzó buzgó szeretetinek jutalmául, az előbb fel-olvasatott Királyi Adomány Levélnek creivel, azon fő Ispányi Mságra, N. Megyénkben emelni méltoztatott, mellynek mostanság szentellyük Innepét; édes érzékenységgel.

(A' többi következik.)